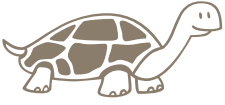

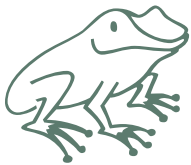
A

S

P

S

FABLER

BERÄTTADE EFTER
LA FONTAINE M. FL.
MED ILLUSTRATIONER

AISOPOS FABLER

AISOPPOS FABLES

fritt berättade efter
La Fontaine, Rundell, Binder m. fl.

med illustrationer av
Ernest Griset

Redaktör:
Mikael Mosesson

Omslagsbild framsida:
Haren och sköldpaddan av Arthur Rackham

Copyright © 2017
Mimer bokförlag, Göteborg

ISBN 978-91-87593-72-7

INLEDNING

Aisopos' fabler hör till de litterära skatter, som aldrig åldras utan håller sig lika oförgängligt unga, sekel efter sekel. Vad man tror sig veta om den person, efter vilken de fått sitt namn, är i korthet följande. Aisopos, född omkring år 600 före Kristus, var slav och härstammade från Frygien, ett landskap i Mindre Asien, som på hans tid var en beståndsdel av det Lydiska riket. Sedan han varit i tjänst hos flera herrar, blev han slutligen såld till en på Samos bosatt filosof, Kadmon, som på grund av hans kunskaper och exemplariska uppförande skänkte honom friheten. Han reste nu omkring i främmande land och blev överallt beundrad för sin vishet och godmodiga kvickhet, som gjorde, att man glömde hans mindre tilltalande yttre: han skall nämligen ha varit puckelryggig. Slutligen kom han även till den för sin omätliga rikedom kände konung Krösus i Lydien. Hos denne vann han stort anseende och fick av honom ta emot flera förtroendeuppdrag. Ett sådant medförde hans död. Han skickades nämligen av Krösus till Delfi i Grekland för att överlämna ett högtidligt offer åt Apollo och på samma gång utdela en betydlig penninggåva bland Delfis invånare. När han med detta uppdrag kom till Delfi och fick se, att dess befolkning levde i fullständig överksamhet, lättjefullt förslösande de rika medel, som inflöt från de främlingar, vilka rådfrågade Apollos orakel, så förklarade han dem ovärdiga den av Krösus skickade gåvan och återsände den till den lydiske konungen. Som han frimodigt

uttalade sig även mot de vid oraklet anställda prästernas girighet och bedrägerier, beslöt de uppretade delfierna att hämnas. När han skulle resa sin väg, gömde de ett gyllene offerkäril bland hans res saker och beskyllde honom sedan för att ha stulit det samma från templet. Han ställdes inför rätta, dömdes till döden och nedstörtades från ett utsprång på klippan Huampe år 560 eller 550 före Kristus.

Aisopos skrev inte själv ned sina fabler utan framförde dem muntligen på folkets okonstlade språk för att desto kraftigare kunna inverka på sina åhörare. Först lång tid efter hans död blev de skriftligen upptecknade, sådana som man då erinrade sig dem. De är följaktligen Aisopos' verk endast till innehållet men ej till ordalydelsen. Ej så få av fablerna är säkerligen även tillkomna före Aisopos' tid, då man senare tillskrev honom många så väl föregångares som efterföljares verk. Flera efter honom levande fabeldiktare utgav sina fabler för att vara av Aisopos för att få dem mottagna lika gynnsamt som hans. Detta skedde i synnerhet i de många vältalighetsskolorna, som sedan romarna erövrat Grekland och Mindre Asien upprättades efter grekiskt mönster i nästan alla städer i romerska riket.

Aisopos' fabler sägs först ha blivit samlade av den i forntiden berömde statsmannen, filosofen och talaren Demetrius Falerius, född 345 f. Kr. Sedermera gjorde en grek vid namn Babrius, som troligen levde omkring 150 före Kristus, en omfattande bearbetning av dem. En annan välkänd samling av Aisopos' fabler har lämnats av den bysantinske munken Maximus Planudes i 14:e århundradet. De båda sistnämnda samlingarna ligger till grund för en mängd editioner och bearbetningar på olika språk, och Aisopos' fabler har därigenom blivit alla bildade folks gemensamma egendom. – Bland andra fabelberättare nämner vi endast de två, vilka näst Aisopos vunnit störst ryktbarhet på detta område. De är romaren Fedrus, som levde på kejsar Augusti tid och hade tämligen likartade öden med sin föregångare Aisopos

– han var nämligen liksom denne slav men blev frigiven – och fransmannen Jean de La Fontaine (född 1621, död 1695).

La Fontaines samling av egna och Aisopos' fabler utkom första gången år 1668 och har sedermera ofta bearbetats och översatts till andra språk. På engelska utgavs samlingar av Aisopos' fabler år 1694 av L'Estrange och 1727 av Croxall. På dessa bägge editioner grundar sig huvudsakligen två av de förnämsta bland de nyare samlingarna av Aisopos' fabler, nämligen den engelska av I. B. Rundell och den tyska av d:r Binder.

Med anlitande av samtliga ovanstående källor utgavs år 1875 en svensk samling *Æsopiska fabler* med de numera klassiska illustrationerna av Ernest Griset (engelsk illustratör främst känd för djurmotiv, 1844–1907). Det är denna som nu härmed framläggs i en helt ny edition: språket har moderniserats, såväl stavning, grammatik som uttryckssätt, interpunktionen har dessutom på flera ställen förbättrats, och de ursprungliga noterna har kompletterats med några nya. Vidare tillfogas nedan G. K. Chestertons eminenta inledning i en något förkortad och bearbetad form.

***

Aisopos förkroppsligar ett epigram i mänsklighetens historia: hans ryktbarhet är desto mer välförtjänt eftersom han aldrig förtjänade den. Den fasta grunden av sunt förnuft, de välriktade pilarna mot osunt förnuft, som karakteriserar alla fablerna, tillhör inte honom utan mänskligheten. I de tidigaste mänskliga hävderna är allt autentiskt allmängiltigt; och det som är allmängiltigt är anonymt. I sådana fall fanns det alltid en man som hade det första besväret av att samla ihop dem, och efteråt ryktet av att ha skapat dem. Han blev ryktbar; och på det stora hela förtjänade han sin ryktbarhet. Det måste ha funnits något stort och mänskligt, något av mänsklighetens framtid och något

av mänsklighetens förflutna, i en sådan man; även om han bara använde det till att råna det förflutna eller bedra framtiden.

Den historiske Aisopos tycks ha varit en frygisk slav. Han levde omkring det sjätte århundradet före Kristus, i Krösus' tid, vars berättelse vi älskar och tvivlar på liksom allt annat i Herodotos' *Historia*. Det berättas om ett deformerat yttre och en rå, kvick tunga: berättelser som förklarar, men dock ej ursäktar, att han skall ha blivit kastad över ett stup vid Delfi. Det är upp till läsaren av fablerna att avgöra om han verkligen kastades utför klippan därför att han var ful och stötande, eller kanske hellre därför att han var moralisk och korrekt. Men det råder inget tvivel om att hans legend må med rätta placera honom i en grupp som alltför lätt glöms bort i våra moderna jämförelser: stora, filosofiska slavar. – Man vad än som rättvist skall tillvitas Aisopos, så är inte den mänskliga traditionen fabler hans uppfinning. Den hade pågått långt innan någon sarkastisk, frigiven slav från Frygien möjligen slängdes över kanten på ett stup; den har fortsatt långt efteråt.

Fabeln skiljer sig åt från sagan. Aisopos och de andra fabelförfattarna som han representerar förstod att i fabeln måste alla personer vara opersonliga. De måste vara som abstraktioner i algebran, eller som schackpjäser. Lejonet måste alltid vara starkare än vargen, precis som fyra alltid är det dubbla av två. Rävén i en fabel måste röra sig krokigt, på samma sätt som hästen i schack. Fåret i en fabel måste gå fram på samma sätt som bonden i schack. Fabeln får aldrig tillåta att bonden slår krokigt, den får inte tillåta vad Balzac kallade »fårens revolt». Sagan å andra sidan kretsar kring den mänskliga personligheten. Om ingen hjälte fanns att bekämpa drakarna hade vi inte ens vetat att det fanns drakar. Om ingen äventyrare förläste på en öde ö – den förbleve då oupptäckt. Om Törnrosa inte hittas av en personlig prins fortsätter hon bara att sova. Fabeln grundar sig på den omvända idén, att alla är sig själva, och alltid talar

för sig själva. Vargen förblir hela tiden varglik; räven rävlilik. I alla de fabler som samlats under Aisopos' namn utgörs djurens drivkrafter av själlösa krafter, liksom stora floder eller växande träd. Det är alla sådana tings begränsning och förlust att de inte kan vara något annat än sig själv: det är deras tragedi att de inte kan förlora sin själ.

Detta är det tidlösa rättfärdigandet av fabeln: att vi inte klarar av att lära ut den mest uppenbara sanning så enkelt utan att förvandla människor till schackpjäser. Vi förmår inte tala om sådana enkla saker utan att använda djur som inte talar alls. Antag för ett ögonblick, att man förvandlade vargen till en rövarbaron, det vill säga en »människovarg», eller räven till en slug diplomat. Omedelbart påminns man om att även baroner är mänskliga, och man kan omöjligt glömma att också diplomater är människor. Man fikar hela tiden efter det gladlynta som borde svara mot brutaliteten i varje brutal man, efter något rum för allt det finstämda, inklusive dygd, som borde finnas i varje god diplomat. När man väl ställer något på två ben i stället för fyra och plockar dess fjädrar, kan man inte hjälpa att man får något mänskligt, antingen heroiskt som i sagan eller oheroiskt som i moderna romaner.

Men genom att använda djuren så här stramt och egenmäktigt, på samma sätt som de används på vapensköldar eller i antikens hieroglyfer, har människan förvisso lyckats överlämna i arv de väldiga sanningar som kallas truismer (i ordets ursprungliga betydelse). Om det ridderliga lejonet stegrar sig, så är det ett stelbent stegrande; om den heliga ibisfågeln står på ett ben, så står den på ett ben för evigt. På detta språk, likt ett stort animaliskt alfabet, är några av mänsklighetens första och mest säkra filosofiska sanningar nedskrivna. Att en forsande älv inte kan hejda sin egen källa, och att den som säger det är en tyrann och en lögnare; att en mus är för svag att ta sig an ett lejon, men stark nog för repen varmed lejonet är bundet; att en räv

som får ut mest av ett platt fat likaså får ut minst av ett djupt; att när geten förolämpar från bergstoppen, så är det inte geten som förolämpar utan berget: allt detta är djupa sanningar djupt ingraverade i sten varän människan har färdats. Deras ålder spelar ingen roll; de är mänsklighetens alfabet. Det finns olika typer av fabler och olika tiders fabler: men fabelns moral är en och densamma; för det finns bara en allmängiltig moral för allt.

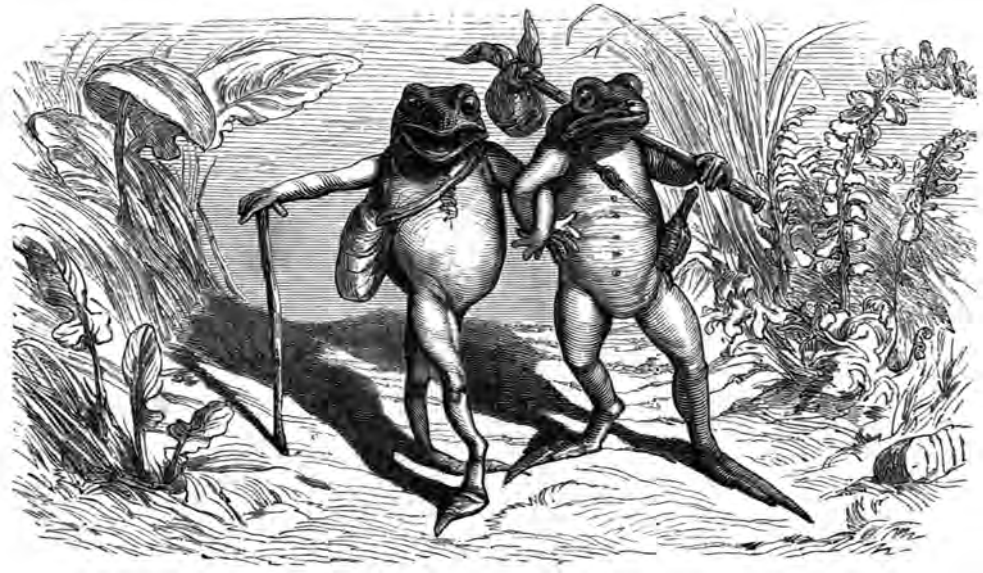
G. K. Chesterton

INNEHÅLLET

De två grodorna	13	Den fåfänga kajen	33
Hjorten i oxstallet	13	Tjuven och gossen	34
Hunden och hans spegelbild	14	Räven och bonden	34
Lerkrukan och mässingskrukan	14	Räven och apan	36
Vargen och lammet	15	Fiskarna	36
Katten och råttorna	17	Hunden i krubban	37
Huggormen och filen	17	Lejonet, tigern och räven	38
Näktergalen och höken	18	Gossen och hans moder	38
Bonden och ormen	18	Örnen och räven	40
Harpspelaren	20	Lantmannen och hans söner	40
Lejonet och råttan	20	Hästen och hjorten	42
Leoparden och räven	22	Råttan och vesslan	42
Fablernas makt	22	Vildsvinet och åsnan	43
Vargen och tranan	23	Storskrytaren	43
Räven och storken	25	Getherden och gethonan	44
Eken och vassen	25	Räven och tigern	44
De vägfarande och björnen	26	Myran och duvan	45
Hjorten som speglade sig i dammen	26	Grodorna som önskade få en konung	45
Flodfisken och sjöfisken	28	Lärkan och hennes ungar	46
Räven utan svans	28	Åsnan och lejonet	49
Räven och det sjuka lejonet	30	Ansiktsmasken	49
Nordanvinden och solen	31	Åsnan, hunden och vargen	49
Påfågeln och tranan	31	Fortuna och gossen	50
Lejonet, åsnan och räven	32	Igelkotten och ormarna	51
Mannen och gåsen	32	Hermes och vedhuggaren	51

- Påfågeln och skatan 52
 Fågelfångaren och ormen 54
 De två kräftorna 54
 Berget i födslovånda 54
 Den förståndiga åsnan 56
 Lejonet, vargen och räven 56
 Stadsrätten och lanträtten 57
 Räven och vindruvorna 58
 Örnen, katten och suggan 60
 Myran och flugan 60
 Haren och sköldpaddan 61
 Broder och syster 62
 Fågelfångaren och koltrasten 63
 Fargalten och räven 64
 Åsnan och trädgårdsmästaren 64
 Girigbuken 64
 Gubben och döden 66
 Den sjuka gladan 68
 Örnen och kråkan 68
 Mannen och hans trögud 70
 Åsnan och den lilla hunden 70
 Fiskaren och den lilla fisken 71
 Björnen och bikuporna 72
 Den gamle mannen och
 hans söner 72
 Vargarna och den sjuka åsnan 74
 Myrorna och gräshoppan 74
 Sköldpaddan och örnen 76
 Tuppen och räven 76
 Åsnan, som bar en gudabild 78
 Den unga råttan, tuppen
 och katten 78
 Sparven och haren 79
 Hästen och åsnan 80
 Gladan och duvorna 80
 Räven och krokodilen 81
 Myggan och tjuren 81
 Kidet och vargen 82
 Vargen i fårakläder 82
 Det kloka kidet 82
 Den enögda hinden 84
 Satyren och vandringsmannen 85
 Räven och kråkan 86
 Nattfågeln 86
 Den gamla hunden 88
 Katten och räven 88
 Vargen och bandhunden 90
 Räven och lejonet 92
 Ugglan och gräshoppan 92
 Havet och floderna 94
 De två vandringsmännen
 och ostronet 95
 Flickan och mjölkstävän 96
 Hjorten och vinträdet 97
 Vesslan 97
 Geten och lejonet 97
 Åsnan i lejonhuden 98
 Lejonet, räven och åsnan 100
 Åsnan och lejonet på jakt 100
 Aisopos och hans medtjänare 100
 Kejsaren och slaven 102
 Den gamle mannen, hans
 son och åsnan 103
 Grodan och räven 104
 Amman och vargen 104
 Kråkan och vattenkrukan 106
 Räven och vargen 108
 Lejonet och de fyra tjurarna 108
 Myran och puppan 110
 Örnen och ugglan 110
 Skolmästaren och hans lärjunge 111
 Furan och törnbusken 112
 Gycklaren och bonden 112
 Det gamla lejonet 114
 Hunden och fåret 116
 Räven och igelkotten 116

DE TVÅ GRODORNA

Två grodor hade sitt tillhåll i en damm. Då dammen under sommartiden torkade ut, övergav de den och såg sig omkring efter annan uppehållsort. De kom då av en händelse till en djup brunn, vid vars åsyn den ena grodan utropade: »Kom du, och låt oss båda hoppa ned här.» Den andra invände: »Men om nu vattnet också torkar ut där, på vilket sätt skall vi då komma upp igen?»

HJORTEN I OXSTALLLET

En av hundarna svårt jagad hjort sprang in för att gömma sig i ett oxstall, vars dörr stod på vid gavel. En av oxarna vände sig om och frågade honom vad han sökte på ett sådant ställe som detta, där han kunde vara säker på att bli tagen. Hjorten svarade, att han nog skulle klara sig, om oxarna ej ville låtsas om honom, och gömde sig i en hög halm samt inväntade nattens

inbrott. Åtskilliga tjänare och även inspektorn själv kom och såg sig omkring men märkte ingenting av hjorten, som, sedan de gått sin väg, var färdig att hoppa ur skinnet av bara glädje och med värme tackade oxarna för deras tystlåtenhet. Den oxen, som först talat till honom, varnade honom för att vara alltför säker

på sin räddning, och sade, att det fanns en viss person, som kom i tysthet, och vars ögon var långt mera klarsynta än några av deras, som hittills varit där. Denne var hemmansägaren själv, som varit på middagskalas i grannskapet och under hemvägen tittade in för

att se efter, att allt stod rätt till. Vid första ögonkastet såg han spetsarna av hornen sticka fram ur halmen. Han gav då till ett rop, kallade samman sitt folk och tog hjorten som ett gott byte.

HUNDEN OCH HANS SPEGELBILD

En hund, som i sin mun bar ett stycke kött, som han stulit, gick över en bäck på en däröver lagd plank. Då han såg ned, tyckte han sig se en annan hund, som bar ett annat stycke kött. Med snålhet högg han därefter för att få även det, men tappade då stycket, som han hade i munnen, så att det föll i vattnet.

LERKRUKAN OCH MÄSSINGSKRUKAN

En flod hade flödat över sina stränder, och två krukor, den ena av lera och den andra av mässing, fördes med av strömmen. »Nåväl, käre bror, eftersom vi delar samma öde, så låt oss göra färden tillsammans», ropade mässingskrukan till lerkrukan.

»Nej, nej», skrek den sistnämnda i stor ångest, »vad du än gör, så håll dig på avstånd, för om du törnar emot mig, eller jag emot dig, så är det alldeles slut med mig – och jag går till botten.»

VARGEN OCH LAMMET

En hungrig varg såg en dag ett lamm, som drack ur en flod, och önskade hitta på någon ursäkt för att få äta upp det. »Vad? tänker du grumla upp vattnet, då jag vill dricka?» röt han därför till lammet. »Jag ber, förlåt mig», svarade lammet ödmjukt; »jag skulle känna mig ledsen över att på något sätt misshaga dig, men eftersom strömmens lopp leder från dig till mig, så inser du nog, att jag ej kan göra det.» »Det är alltför bra», sade vargen, »men, som du vet, talade du illa om mig bakom min rygg för ett år sedan.» »Nej, tro mig», svarade lammet, »då var jag ännu inte född.» »Det måste ha varit din bror då», grälade vargen. »Det kan ej ha varit fallet, för jag har aldrig haft någon bror», svarade lammet. »Jag vet, att det var en av er», fortsatte vargen, »gör alltså ej längre några dumma ursäkter.» Han överföll därpå det stackars lammet, bar upp det i skogen och åt upp det.

KATTEN OCH RÅTTORNA

I ett hus fanns en mängd råttor. Detta märkte en katt, som begav sig dit, fångade den ena efter den andra och åt upp dem. Då råttorna såg, att det dag efter dag gällde deras liv, sade de till varandra: »Vi måste låta bli att krypa upp, så att vi inte blir utrotade allihop, utan hålla oss här nere, för katten kan ej komma hit.» När nu inte mera någon råtta kom upp, beslöt katten att locka fram dem genom en list. Han klättrade därför upp på spisbjälken, hängde sig på en pinne och låtsade, som om han vore död. Men en av råttorna, som stack ut huvudet ur sitt hål och fick syn på honom, sade: »Hå, hå, du! Vore du också en mjölsäck, så ville jag ändå inte komma i din närhet.»

HUGGORMEN OCH FILEN

En huggorm krälade in i en smedja och såg sig omkring efter något ätbart. Han kastade sig till slut över en fil, på vilken han började gnaga. »Bit du bara», sade filen strävt, »du får inte mycket av mig. Det är min syssla att ta från alla men ge åt ingen.»